

KALMETU KOOL

AJALUGU

ainekava

5. KLASS		
Ainemaht: 70 tundi		
ÕPITULEMUSED	TEEMA	ÕPPESISU
Õpilane: 1. märkab oma kogemuste põhjal enda seost ajalooaga; 2. saab aru, et ajaloo jagamine on tinglik; 3. teab, et ajalugu on jaotatud ajaloolaste poolt erinevateks perioodideks; 4. oskab asjakohaselt kasutada ajaarvamisega seonduvaid mõisteid; 5. oskab koostada ja kasutada ajatelge; 6. teab ajalooallikaid ja nende jaotust (<i>suulised, esemelised, kirjalikud, audiovisuaalsed</i>); 7. mõistab Eesti kultuuripärandi väärtustamise ja hoidmise olulisust; 8. oskab olla allikatüüpide osas allikakriitiline; 9. teab, kuidas uurida oma perekonna ajalugu ning kasutab selleks eritüübilisi allikaid	Ajaarvamine ja ajalooallikad	• Ajaloo mõiste. • Ajalootunnetus läbi oma kogemuse. • Ajaloo perioodid: <i>muinasaeg, vanaaeg, keskaeg, uusaeg, lähiajalugu</i>. • Ajaarvamisega seotud mõisted (<i>minevik, olevik, tulevik, eKr, pKr, sajand, aastatuhat, Rooma number, araabia number</i>). • Ajalugu ja allikad - <i>kirjalik, suuline, esemeline ja audiovisuaalne</i>. • <i>Arheoloogia, kultuuripärand, muinsuskaitse</i>. • <i>Muuseum ja arhiiv</i>. • Perekonnaloo uurimine ja enda sugupuu koostamine.

Õpilane: 1. oskab jaotada Eesti muinasaega; 2. teab kodukohaga ja Eestiga seotud muinasaja asulaid; 3. kirjeldab muinasaja inimese eluolu; 4. oskab tuua näiteid sündmustest ja protsessidest maailma ja Eesti ajaloos; 5. kirjeldab ajaloosündmuse näitel põhjuse ja tagajärje seost; 6. oskab selgitada ja kirjeldada inimese sotsiaalse rolli kujunemist ühiskonnas.	Elu muinasajal	• <i>Kiviaeg, pronksiaeg, rauaaeg.</i> • <i>Pulli, Kunda Lammasmäe, Valma asulakohad.</i> • <i>Korilus, küttimine.</i> • <i>Ristiusk, Muistne vabadusvõitlus.</i> • <i>Muinaslinnused.</i> • <i>Läti Henrik, Lembitu, Liivimaa kroonika.</i>
Õpilane: 1. oskab periodiseerida Eesti keskaega; 2. teab, et inimeste arusaam maailmast sõltub ajaloost, elukeskkonnast ja sotsiaalsest rollidest ühiskonnas; 3. mõistab kiriku rolli keskaja ühiskonnas ja kultuuriloos; 4. kirjeldab joonise abil ajaloolist asulat; 5. kirjeldab keskaja inimese eluolu ja tegevusalasid.	Eluolu keskajal	• Eesti ja Euroopa keskaja periodiseerimine. • Kiriku mõiste erinevad tähendused. • <i>Katoliku kirik, paavst, klooster.</i> • Elu keskajal linnas ja maal. • <i>Raad, tsunft, raekoda, Hansa Liit, gild, linnaõigus.</i>
Õpilane: 1. oskab periodiseerida 16.–18. sajandi sõdasid ning nende käiku;	Eesti 16.–18. sajandi sõdade perioodil	• <i>Liivi sõda 1558–1583, Põhjasõda 1700–1721.</i> • <i>Ivan IV, Balthasar Russow, Karl XII, Peeter I</i>

2. mõistab, et Eesti on ajalooliselt olnud mitme võõrvõimu all; 3. mõistab ajaloosündmuste ajalist järgnevust; 4. nimetab ajalooliseid isikuid ja mõistab nende olulisust ajaloos.		
Õpilane: 1. on kursis Eesti rahvatraditsioonidega; 2. toob näiteid, kuidas ühiskonna ja elukeskkonna areng mõjutavad inimeste igapäevaelu; 3. mõistab, kuidas eestlaste roll on läbi aja muutunud ning oskab seda tänapäevaga võrrelda.	Eluolu uusajal	• Uuesaeagne toidulaud, rõivad ja rahvatraditsioonid. • <i>Rehielamu</i> ja <i>mõis</i>. • <i>Pärisorjus</i> ja <i>sunnismaisus</i>.
Õpilane: 1. teab, kuidas sai hariduse andmine Eestis alguse; 2. kirjeldab hariduse andmist minevikus; 3. oskab nimetada haridusega seonduvaid ajaloolisi isikuid ja institutsioone.	Kool vanal ajal	• <i>Talurahvaharidus</i> ja <i>Bengt Gottfried Forselius</i>. • Tartu Ülikooli asutamine. • <i>Gustav II Adolf</i>.
Õpilane: 1. saab aru <i>ärkamisaja</i> mõistest; 2. mõistab, mis on <i>rahvushus</i> ; 3. kirjeldab tähtsamaid ärkamisaja sündmusi;	Rahvuslik ärkamisaeg	• Ärkamisaja eellugu. • Mis on rahvushus? • Esimene laulupidu, esimesed Eesti ajalehed ja seltsid. • <i>Johann Voldemar Jannsen</i>, <i>Lydia Koidula</i>, <i>Carl Robert Jakobson</i>, <i>Jakob Hurt</i>.

4. teab ärkamisaja olulisemaid isikuid.		
Õpilane: 1. oskab nimetada Eesti iseseisvumisega seotud sündmusi ja isikuid; 2. kirjeldab Eesti iseseisvumise näitel põhjuse ja tagajärje seost; 3. teab, millal ja kus kuulutati välja Eesti Vabariik ning mõistab selle olulisust.	Eesti iseseisvumine	• Päästekomitee – <i>Konstantin Päts, Konstantin Konik ja Jüri Vilms.</i> • Iseseisvusmanifest, iseseisvuse väljakuulutamine. • 24.02.1918
Õpilane: 1. teab, millal kuulutati välja <i>Tartu rahu</i>; 2. toob näiteid sündmustest ja protsessidest maailma ja Eesti ajaloos; 3. teab Vabadussõja põhjuseid, kulgu ja tagajärge; 4. mõistab Tartu rahu tähtsust ja selle sisu. 5. kirjeldab esimese Eesti Vabariigi üldist eluolu ja kultuuri, toob näiteid.	Iseseisev Eesti kahe maailmasõja vahel	• Vabadussõda 1918–1920 • Tartu rahu 2.02.1920 • Eesti aeg kahe maailmasõja vahel. • Maaseadus
Õpilane: 1. teab Teise maailmasõja olulisemaid isikuid ja põhjuseid; 2. toob näiteid, kuidas Teine maailmasõda mõjutas elu Eestis; 3. teab, kes olid Jossif Stalin ja Adolf Hitler ning selgitab nende mõju Eesti ajaloole; 4. oskab tuua näiteid oma perekonnaloost;	Eesti ja Teine maailmasõda	• II maailmasõda 1939–1944 • <i>MRP, Stalin, Hitler.</i> • <i>Nõukogude okupatsioon, küüditamine, Saksa okupatsioon.</i> • <i>Holokaust, suur põgenemine.</i>

5. toob näiteid inimtegevuse ja looduskeskkonna mõjust minevikus.		
Õpilane: 1. iseloomustab ENSV eluolu; 2. oskab võrrelda ENSV-i praeguse Eestiga; 3. toob näiteid ja teab mõnda lugu oma perekonnaloost ENSV ajal.	Nõukogude aeg	• <i>Metsavendlus.</i> • Kolhoosid ja nende teke. • Eluolu ENSV-s
Õpilane: 1. teab, mis põhjustel sai Eesti iseseisvuse taastamine võimalikuks; 2. oskab nimetada iseseisvumise taastamisega seotud olulisi sündmusi ja isikuid.	Iseseisvuse taastamine	• <i>Laulev revolutsioon, Balti kett, fosforiidisõda.</i> • <i>Lennart Meri.</i>

6. KLASS		
Ainemaht: 70 tundi		
ÕPITULEMUSED	TEEMA	ÕPPESISU
Õpilane: 1. teab, et ajaloo periodiseerimine on kokkuleppeline; 2. nimetab ajalooperioode ja sündmusi, mis on aluseks ajaloos periodiseerimisele;	Muinasaeg	• Ajaloo perioodid: <i>muinasaeg, vanaaeg, keskaeg, uusaeg, lähiajalugu.</i> • Ajaarvamisega seotud mõisted (<i>eKr, pKr, sajand, aastatuhat, Rooma number, araabia number</i>) ja ajajoon. • Inimkonna ajaloo algus ja kujunemine. • Jäaaeg.

3. kasutab ajaloomõisteid asjakohases kontekstis; 4. nimetab esiaja perioode ja toob näiteid erinevate perioodidele iseloomulikest tunnustest, avastustest ja leiutistest; 5. kirjeldab muinasaja inimese eluviisi ja tegevusalasid; 6. toob näiteid, kuidas ühiskonna ja elukeskkonna areng mõjutavad inimeste igapäevaelu.		• Varajased põlluharijad ja karjakasvatajad. • Esimesed suured asulad – <i>Jeeriko, Çatal Hüyük</i>.
Õpilane: 1. teab mõnda inimeste ajaloolist asulat, kirjeldab selle tekkimise ja kujunemise põhjusi; 2. teab ja esitleb lugusid oma kodukoha minevikust.	Muinasaeg Eestis	• Esemeleised allikad ja arheoloogia. • <i>Pulli, Kunda Lammasmäe, Valma asulakohad.</i> • <i>Alepõld, kindlustatud asula, kalmed.</i>
Õpilane: 1. selgitab, miks ja millal tekkisid vanaaja kõrgkultuurid; 2. oskab näidata kaardil Egiptust, Mesopotaamiat, Foiniikiat ja Juuda riiki; 3. teab vanade Idamaade riiklikku korraldust; 4. kirjeldab vanaaja elulaadi ja religiooni;	Vanad Idamaad	• Vanaaja üldiseloomustus. • Ajalised piirid, looduslikud olud, geograafilised ja ajaloolised piirkonnad. • Vana-Egiptuse, Mesopotaamia, Foiniikia ja Juuda riigi riigikorraldus, eluolu, religioon, kultuurisaavutused. • <i>Vaaraod – Thutmosis III, Ramses II, Tutanhamon.</i> • Iisraeli ja Juuda riik – <i>ainujumal, Vana Testament, kümme käsku.</i>

5. tunneb teadussaavutusi meditsiinis, matemaatikas, astronoomias; 6. teab, et foiniiklased võtsid kasutusele tähestiku; 7. teab, et Iisraelis tekkis <i>monoteistlik</i> religioon; 8. teab, mis on <i>Vana Testament</i>; 9. mõistab, kuidas vanaaja kultuurid on mõjutanud tänapäeva ühiskonna välja arenemist; 10. nimetab teaduse ja tehnika arengut mõjutanud avastusi ja leiutisi, selgitab nende tähtsust.		• Mesopotaamia – <i>sumerite linnriigid, leiutised (ratas, potikeder), Hammurapi seadused.</i>
Õpilane: 1. oskab näidata kaardil Vana India ja Vana Hiina piirkonda; 2. toob näiteid India ja Hiina avastustest, leiutistest ja riiglikust korraldusest; 3. mõistab, et erinevates piirkondades on erinevad usulised tõekspidamised ja väärtussüsteemid; 4. oskab tuua näiteid kasutatud ravivõtete ja tervishoiu kohta läbi ajaloo; 5. teab, et inimeste arusaam maailmast sõltub ajaloolisest kontekstist ja sotsiaalsest rollist ühiskonnas.	Vana-India ja Vana-Hiina	• Vana-India ja Vana-Hiina geograafiline ja ajalooline piirkond. • India – <i>Induse</i> ja <i>Gangese</i> jõed. • <i>Kastisüsteem.</i> • <i>Budism ja hinduism.</i> • Hiina – <i>Huang He</i> ja <i>Jangtse</i> jõed. • Hiina keisriigi algus. • <i>Hiina müür, Suur Siiditee.</i> • <i>Kompass, paber, arvutussüsteem, male.</i> • <i>Konfutsius.</i>
Õpilane:	Vana-Kreeka	• Kreeka loodus ja rahvastik, <i>Kreeta</i> ja <i>Mükeene kultuur.</i>

1. oskab näidata kaardil järgmiseid piirkondi: <i>Kreeka, Kreeta, Balkani poolsaar, Ateena, Sparta</i>; 2. saab aru <i>tsivilisatsiooni</i> mõistest; 3. teab, et Vana-Kreeka tsivilisatsioon sai alguse Kreeta-Mükeene kultuurist; 4. kirjeldab Vana-Kreeka ühiskonnakorraldust ja eluolu Ateena ja Sparta näitel, oskab neid omavahel võrrelda; 5. oskab tuua näiteid Vana-Kreeka kultuuri- ja teadussaavutustest; 6. oskab nimetada tähtsamaid kreeka mõtlejaid; 7. jutustab olümpiamängudest ja kreeka kunstist; 8. mõistab Vana-Kreeka kultuuri mõju Euroopa ajaloole; 9. teab näiteid erinevatest ühiskonnaelu vormidest antiikajal ja kirjeldab nende erisusi ja sarnasusi; 10. seletab ja kasutab kontekstis mõisteid <i>polis, rahvakoosolek, akropol, agora, türann, aristokraatia, demokraatia, kodanik, ori, eepos, olümpiamängud, teater, tragöödia, komöödia, skulptuur, Trooja sõda, hellenid, tähestik</i>; 11. teab, kes oli <i>Aleksander Suur</i> ja kirjeldab tema vallutusi;		• Kreeka linnriigid. • Vana-Kreeka kultuur ja religioon, eluolu ja mütoloogia. • Ühiskonnakorraldus ja kasvatus Ateenas ning Spartas. • Olümpiamängud. • <i>Homerose kangelseepika, ajalookirjutus, teater, kunst, arhitektuur, skulptuur, vaasimaal.</i> • Linnriikide nõrgenemine ja alistamine Makedooniale. • <i>Aleksander Suure</i> sõjaretk ning maailmariigi tekkimine.
---	--	---

12. selgitab, mis on <i>hellenism</i> , toob näiteid.		
Õpilane: 1. näitab kaardil <i>Apenniini poolsaart, Vahemerd, Kartaagot, Roomat, Konstantinoopolit, Ida-Roomat ja Lääne-Roomat</i>; 2. teab Rooma riigi tekkelugu ning oskab näidata kaardil Rooma riigi territooriumi ja selle laienemist; 3. iseloomustab eluolu ja kultuuri Rooma riigis; 4. seletab ja kasutab kontekstis mõisteid <i>vabariik, foorum, kapitolium</i>; 5. mõistab, kuidas on Vana-Kreeka kultuur mõjutanud Vana-Rooma kultuuri; 6. mõistab ristiuse teket ja arengut.	Vana-Rooma	• Vana-Rooma geograafiline ja ajalooline piirkond. • <i>Colosseum, patriits, plebei, konsul, senat, rahvatribuun, orjandus, amfiteater, gladiaator, leegion.</i> • Kodusõda • <i>Kristluse areng, piibel, provints, ladina keel.</i> • <i>Ida-Rooma ja Lääne-Rooma;</i> • <i>Kartaago, Konstantinoopol.</i>

7. KLASS		
Ainemaht: 70 tundi		
ÕPITULEMUSED	TEEMA	ÕPPESISU
Õpilane: 1. nimetab sündmuseid ja aastaarvuseid, millega tähistatakse kokkuleppeliselt keskaja algust Euroopas ja Eestis;	Keskaja mõiste, üldiseloomustus ja perioodiseerimine	• Euroopa ja Eesti keskaja perioodiseerimine. • <i>Vara- kõrg- ja hiliskeskaeg</i> • <i>Ilmalik ja vaimulik maailm.</i>

2. nimetab keskaja kolmikjaotust ning toob näiteid iseloomulike joonte kohta igast perioodist; 3. mõistab, mis erinevused on ilmaliku ja vaimuliku maailma vahel.		
Õpilane: 1. iseloomustab seisuslikku ühiskonda; 2. selgitab Jumala tähtsust keskaja inimese maailmapildis; 3. teab, mis on <i>lään</i> ja iseloomustab <i>läänikorda</i> ; 4. kasutab kontekstis mõistet <i>senjäär ja vasall</i> ja <i>truudus, feodaal</i> ; 5. kirjeldab keskaegset linnust ja analüüsib linnuseelu keskaja inimese seisukohast; 6. iseloomustab rüütlit ja aadlidaami, oskab neid võrrelda tänapäevaste mees- ja naisideaalidega. 7. suudab ette kujutada keskaegset elukeskkonda ja õigusmõistmist.	Seisused, läänikord ja eluolu	• Mis on <i>lään</i> ehk <i>feood</i>? • Mis on <i>läänikord</i> ehk <i>feodaalkord</i>? • <i>Läänimees</i> ehk <i>feodaal</i>. • <i>Senjäär ja vasall</i>. • <i>Läänipüramiid</i> ehk <i>feodaalne hierarhia</i>, • <i>Rüütel, aadlidaam, turniir</i>. • Elu keskaegses linnuses. • <i>Must Surm, näljahäda, Justianuse katk</i>. • Keskaegsed karistused ja õiguse mõistmine.
Õpilane: 1. teab ristiusu põhijooni; 2. iseloomustab kiriku rolli keskaja ühiskonna ja üksikisiku elus; 3. oskab kirjeldada kiriku struktuuri;	Ristiusk, kirik ja kultuur	• Ristiusu õpetuse alused (<i>Jeesus Kristus, paradiis, põrgu, puhastustuli, palve, patt, piht, armulaud, laulatus</i>) • Kiriku mõiste ja roll (<i>katolik kirik, ristiusk, pühak, kiriku struktuur</i>).

4. selgitab näidete põhjal, mil moel annavad ehitised ja kunstiteosed teavet keskaegse inimese maailmapildi kohta; 5. suudab teha lihtsamaid järeldusi kirjalike tekstide või kunstiteoste põhjal; 6. oskab hinnata autori taotlusi ja veendumusi ajaloolises kontekstis; 7. tunneb ära ja nimetab <i>romaani</i> ja <i>gooti stiili</i>, teab stiilidele iseloomulikke jooni; 8. teab kiriku osa keskaja ühiskonnas kultuuripärandi säilitajana ja maailmapildi kujundajana.		• Kuidas kiriklikud institutsioonid toimisinid (<i>klooster, paavst, piiskop, peapiiskop, abt, abtiss, munk, kerjasmunk, preester, nunn</i>)? • Keskaegne kunst, muusika ja arhitektuur (<i>romaani ja gooti stiil, ümarkaar, teravkaar, altar, miniatuur, manuskript, koraan</i>).
Õpilane: 1. toob näiteid rahvastikurännetest, teab nende põhjusi ja tagajärgi; 2. kirjeldab Frangi riigi tekkimist ning jagunemise põhjuseid ja tagajärgi; 3. teab, kus tekkis Frangi riik ja oskab seda kontuurkaardile märkida; 4. selgitab milles seisnes ristiusu vastuvõtmise tähtsus Frangi riigi ja Euroopa jaoks; 5. selgitab, kes on <i>Merovingid</i> ning <i>Karolingid</i> ning teab nende kujunemislugu;	Euroopa riigid varakeskajal	• <i>Suur rahvasterändamine, germaanlased.</i> • Rooma keisririigi lagunemine. • <i>Chlodovech, Frangi riik.</i> • <i>Merovingid, Karolingid, Karl Suur.</i> • <i>Verduni leping 843 – Lääne-Frangi ja Ida-Frangi riik.</i>

6. Teab, kuidas tekkisid Prantsusmaa ja Saksamaa.		
Õpilane: 1. mõistab, kuidas tekkisid linnad; 2. saab aru, kuidas toimus linnade valitsemine; 3. kirjeldab elu keskaegses linnas kasutades õiges kontekstis ajaloolaseid mõisteid; 4. võrdleb elu keskaja ja tänapäeva linnas ning maal; 5. toob näiteid, mis on keskajast Eesti linnades säilinud; 6. teab oma kohaliku linna ajalugu; 7. selgitab <i>hansakaubanduse</i> mõju Eesti ja Euroopa linnade arengule.	Linnad ja linnaelu	• Linnade teke. • <i>Linnaõigus, Riia ja Lüübeki linnaõigused.</i> • <i>Raad, raekoda, turuplats, gild, tsunft.</i> • Kohaliku linna külastamine, • Keskaegne kaubandus ja <i>Hansa Liit</i>
Õpilane: 1. analüüsib Euroopa riikide arengut ajaloos mõne riigi näitel; 2. võrdleb riigi kujunemist Prantsusmaal ja Inglismaal; 3. analüüsib teaduse ja tehnika arengu positiivset ja negatiivset mõju ühiskonnale ja kultuurile; 4. toob näiteid relvastuse arengust keskajal.	Euroopa riigid kõrgkeskajal	• <i>Saksa-Rooma keisririik, Prantsusmaa ja Inglismaa keskajal.</i> • <i>William Vallutaja, Henry II.</i> • <i>Kapetingid.</i> • <i>Saja-aastane sõda, Jeanne d Arc.</i> • Tulirelvade kasutuselevõtt.

Õpilane: 1. iseloomustab araabia kultuuri ja selle mõju Euroopale; nimetab ja näitab kaardil nende retkede põhisuundi; 2. kirjeldab viikingite elu, nimetab ja näitab kaardil nende vallutusi; 3. arutleb märksõnade või küsimuste toel ajaloosündmuste ja -nähtuste üle, kujundab ja põhjendab oma seisukohta; 4. toob näiteid, kuidas suhted naabritega on mõjutanud eurooplaste maailmapilti, teadmisi, oskusi.	Keskaegse Euroopa naabrid: araablased, Bütsants, viikingid, Vana-Vene riik	• Araabia kultuur ja vallutused. • Viikingite kultuur ja retked. • <i>Bütsantsi riik</i>, Bütsantsi tugevuse põhjused, <i>Justinianus I</i>. • <i>Vana-Vene riik</i>. • Keskaegse Euroopa kultuur võrreldes naaberriikide kultuuriga.
Õpilane: 1. toob allikate põhjal esile ristisõdade põhjused-tagajärjed; 2. analüüsib allikate usaldusväärsust, teab, et allika sõnum sõltub autori positsioonist; 3. selgitab, miks algasid ristisõjad Läänemere ääres ning kuidas need mõjutasid Eesti ajalugu; 4. kirjeldab <i>Muistse Vabadusvõitluse</i> käiku ning paigutab selle sündmuse laiemasse ajaloolisse konteksti; 5. selgitab, kes oli <i>Läti Henrik</i> ja <i>Lembitu</i> ning miks nad on ajaloos olulised;	Ristisõjad	• <i>Urbanus II, Saladin</i>. • Püha maa vabastamine. • Paganad. • <i>Lembitu</i> ja <i>Läti Henriku</i> Liivimaa kroonika. • <i>Muistse Vabadusvõitluse</i> käik, põhjused ja tagajärjed.

6. selgitab, miks on <i>Henriku Liivimaa kroonika</i> tähtis ajalooallikas.		
Õpilane: 1. selgitab näidete toel, kellel ja kuidas oli keskajal võimalik haridust saada; 2. nimetab keskaja <i>seitset vabat kunsti</i>; 3. toob näiteid keskaja teaduste: <i>skolastika</i>, <i>alkeemia</i>, astroloogia ja arstiteaduse uurimismeetoditest ja -tulemustest; 4. nimetab Euroopa esimesi ülikoole ja kirjeldab ülikoolides toimunud õppetööd.	Haridus, ülikoolid ja teadus	• Hariduse saamine keskajal (kloostrikool, linnakool, toomkool, ülikool). • Keskaja ülikoolid ja teaduskonnad. • Seitse vaba kunsti.
Õpilane: 1. periodiseerib Eesti keskaega; 2. oskab märkida kaardile <i>Muistse Vabadusvõitluse</i> ja <i>Liivi sõja</i> järgset haldusjaotust; 3. arutleb märksõnade või küsimuste toel ajaloosündmuste ja -nähtuste üle, kujundab oma seisukoha, oskab seda põhjendada; 4. selgitab muutusi Liivimaa valitsemises peale Muistse Vabadusvõitluse lõppu.	Eesti keskajal	• Keskaja periodiseering Eesti ajaloos. • <i>Liivi sõda</i>, <i>liivi ordu</i>. • Linnade areng. • Eesti valitsemine keskajal.
Õpilane:	Maadeavastused	• Ameerika avastamine ja maadeavastused keskajal. • <i>Uus Maailm</i>.

1. Selgitab <i>Christoph Kolumbuse</i> rolli Ameerika avastajana eurooplaste jaoks; 2. toob näiteid hispaanlastest ja portugallastest kolonisaatorite eesmärkidest ja tegevusest Ameerikas; 3. toob näiteid <i>kolonialismi</i> majanduslikest, poliitilistest ja eetilistest aspektidest, annab kolonialismile hinnangu; 4. märgib kaardile ja kirjeldab maadeavastajate retkesid. 5. annab hinnangu eurooplaste kolonisatsioonile Uues Maailmas kolonistide, põliselanike ja tänapäeva seisukohast.		• <i>Marco Polo, Christoph Columbus.</i> • <i>Kolonialism ja koloniaalimpeeriumid.</i> • <i>Põliselanikud, indiaanlased.</i>
Õpilane: 1. saab aru <i>reformatsiooni</i> ja <i>vastureformatsiooni</i> mõistetest; 2. toob näiteid ühiskonna ümberkorraldamise võimalustest reformide või revolutsiooni teel ja analüüsib nende protsesside erinevusi; 3. toob näiteid reformatsiooni eesmärkidest, levikust ja mõjust; 4. nimetab vastureformatsiooni põhjuseid ja tagajärgi;	Reformatsioon ja vastureformatsioon	• Poliitiline olukord keskaja lõpus. • Kiriku allakäik (<i>usupuhastus, indulgents, ketser</i>). • <i>Reformatsioon</i> ja vastureformatsioon. • <i>Martin Luther</i> ja teesid. • <i>Luterlus, protestantlus, kalvinism, anglikaanlus.</i>

5. tutvustab mõne keskajal elanud inimese võimalusi ja valikuid <i>Martin Lutheri</i> ja tema mõttekaaslaste näitel.		
Õpilane: - mõistab <i>renessansi</i>, <i>skolastika</i> ja <i>humanismi</i> mõisteid. - toob näiteid humanistide, maadeavastajate ja renessansiajastu õpetlaste tegevusest ja selgitab nende tegevuse mõju maailmapildi kujunemisele; - selgitab ja toob näiteid, kuidas inimesed on erinevatel ajastutel loodusesse suhtunud; - selgitab, kuidas teadusliku maailmapildi kujunemine hiliskeskajal on mõjutanud inimeste suhtumist loodusesse.	Renessanss ja humanism	<i>Renessanss, humanism, skolastika.</i> - Uue maailmapildi kujunemine

8. KLASS Ainemaht: 70 tundi		
ÕPITULEMUSED	TEEMA	ÕPPESISU
Õpilane: mõistab, et uusaeg on jaotatud kaheks – <i>varauusaeg</i> ja <i>uusaeg</i>;	Uusaja mõiste, üldiseloostus, periodiseering. Ühiskond varauusajal.	- Uusaja periodiseerimine. <i>Seisuslik ühiskond (vaimulik, aadel, linlased-talupojad).</i> - Mis on aadel ja milline oli aadli roll?

2. selgitab ajaloo periodiseerimise eesmärgi ja kokkuleppelisust; 3. määratleb ajaliselt varauusaja ja uusaja piirid; 4. teab, mis on seisuslik ühiskond ja oskab seda seletada; 5. mõistab Euroopa usuelu seisu varauusajal; 6. toob näiteid muutustest, mis toimusid Euroopas ja maailmas varauusajal ja uusajal.		• Reformatsiooni tagajärjel tekkinud muutused usuelus, <i>usukonfliktid</i>.
Õpilane: 1. mõistab, miks toimusid <i>ususõjad</i>; 2. teab erinevaid usulahkusi; 3. selgitab, mis toimus varauusajal Prantsusmaal, Inglismaal ja Saksamaal; 4. võrdleb allikate toel <i>Prantsusmaa ususõdade, Inglismaa kodusõja ja Kolmekümneaastase sõja</i> põhjuseid ja tagajärgi; 5. analüüsib ja teeb allikate põhjal järeldusi, hinnates väiteid, taotlusi ja veendumusi ajaloolises kontekstis.	Prantsusmaa, Inglismaa ja Saksamaa varauusajal (sisepoliitika ja ususõjad)	• <i>Ususõjad, Inglise kodusõda.</i> • <i>Protestandid, katoliiklased, hugenotid, luterlased, kalvinistid, anglikaanid.</i> Prantsusmaa: • <i>Katoliiklased ja hugenotid.</i> • <i>Pärtliöö 1572.</i> • <i>Henry III, Henry IV.</i> • <i>Nantes'i edikt ja usuvabadus.</i> • <i>Louis XIII, Louis XIV (Päikesekuningas)</i> Inglismaa: • <i>Inglise dünastiad ja valitsejad varauusajal (Tudorid, Stuartid).</i> • <i>Henry VIII ja anglikaani kirik.</i> • <i>Mary I, Elizabeth I.</i> • <i>Personaalunioon, reaallunioon.</i> • <i>Püssirohuvandenõu.</i> • <i>Charles I, Oliver Cromwell.</i>

		Saksamaa • <i>Saksa-Rooma riik.</i> • <i>Karl V, Ferdinand II, Ferdinand III.</i> • <i>Kolmekümneaastane sõda.</i> • <i>Vestfaali rahu 1643.</i> • <i>Maria Theresia.</i>
Õpilane: 1. saab aru ja oskab asjakohaselt kasutada absolutismi ja valgustusega seotud mõisteid; 2. iseloomustab põhitunnuste kaudu <i>absolutismiajastut</i>; 3. kujundab oma poliitilise eelistuse ja annab hinnangu absolutismile ajastu kontekstis; 4. seostab inimkeskse ja teadusliku maailmapildi kujunemist hariduse ja valgustusideede levikuga; 5. nimetab <i>valgustusfilosoofe</i> ja <i>valgustatud monarhe</i> ning toob näiteid nende panusest inimkeskse ja teadusliku maailmapildi kujunemisse; 6. analüüsib inimeste võimalusi ja valikuid uusajal elanud ajalooliste isikute näitel.	Absolutism ja valgustus	• <i>Monarh, monarhia, absolutism, absoluutne monarhia.</i> • Mis on valgustus? Kuidas see alguse sai? • <i>Valgustatud absolutism, valgustatud monarh.</i> • Valgustajad (<i>Thomas Hobbes, John Locke, Jean-Jacques Rousseau, Charles de Montesquieu, Voltaire</i>). • <i>Valgustatud monarhid (Katariina II, Maria Theresia, Joseph II, Friedrich II).</i>
Õpilane: 1. mõistab Ameerika Ühendriikide iseseisvumise eeldusi;	Ameerika iseseisvumine	• <i>Kolooniate rajamine Ameerikasse.</i> • <i>Puritaanid.</i>

2. selgitab Ameerika Ühendriikide kujunemislugu 17.–18. sajandil; 3. teab demokraatiale iseloomulikke jooni ja toob näiteid demokraatia arengust antiikajast tänapäevani; 4. selgitab inimõiguste ja kodanikuvabaduste arengut mõne ajaloolise dokumendi näitel, nt Ameerika iseseisvusdeklaratsioon ja põhiseadus.		• Konfliktid Prantsuse ja Inglise kolooniate vahel, <i>Seitsmeaastane sõda</i>. • Kolooniate konfliktid emamaaga. • <i>Bostoni Teejoomine</i> • <i>Ameerika iseseisvussõda</i>. • 1789. aasta põhiseadus ja selle jõustumine, <i>Bill of Rights</i>. • <i>George Washington, Thomas Jefferson, John Adams, Benjamin Franklin, Alexander Hamilton, John Jay ja James Madison</i>.
Õpilane: 1. saab aru <i>revolutsiooni</i> mõistest; 2. selgitab Prantsuse revolutsiooni <i>Asutava kogu</i> ja <i>Napoleoni reformide</i> (koodeksite) näitel ühiskonna ümberkorraldamise vajadust ja erinevaid võimalusi; 3. selgitab äärmuslike liikumiste ja ideoloogiate mõju ühiskonnale <i>jakobiinide</i> näitel; 4. kirjeldab Napoleoni võimuletulekut, tema valitsemisaega ja langust ning oskab sellega kaasnevat protsesse analüüsida.	Prantsuse revolutsioon ja Napoleon	• Mis on <i>revolutsioon</i>? • Prantsuse revolutsiooni eellugu, <i>Louis XVI</i> ja <i>Marie Antoinette</i>. • Revolutsiooni põhjused, käik ja tagajärjed. • <i>Generaalstaadid, Asutav Kogu</i>. • <i>Bastille vallutamine 1789</i>. • Vana korra kaotamine. • <i>Inimeste ja kodanike õiguste deklaratsioon</i>. • <i>Parlamentaarne monarhia</i>. • <i>Jakobiinid ja žirodiinid</i>. • <i>Maximilian Robespierre</i> ja <i>jakobiinide diktatuur</i>. • <i>Napoleoni võimuletulek ja reformid</i>. • Napoleoni sõjad (<i>Trafalgari lahing, Austerlitzi lahing, Rahvastelahing</i>,

		<i>Waterloo lahing, sõda Venemaa ja Hispaaniaga).</i> • Napoleoni võimu langus.
Õpilane: 1. teab, milline oli Eesti territoorium 16. sajandil; 2. toob näiteid eestikeelse kirjasõna ja hariduselu edenemisest kodukohas ja Eestis, analüüsib hariduse olulisust; 3. võrdleb Rootsi ja Vene ajal (17. ja 18. saj toimunud muutusi Eestis); 4. tutvustab üht uusaja kultuuriobjekti kodukohas või Eestis, selgitades selle tähtsuse või funktsiooni muutumist ajas.	Eesti Rootsi ja Vene riigi koosseisus	• Eesti territoorium 16. sajandil. Rootsi aeg Eestis. • <i>Liivi sõda.</i> • <i>Aadliprivileegid.</i> • <i>Suur reduktsioon.</i> • Talurahvas Rootsi ajal (<i>sunnismaisus, kodukariõigus, pärisorjus</i>). • Haridus ja kultuur rootsi ajal. Vene aeg Eestis. • <i>Põhjasõda.</i> • <i>Peeter I ja Karl XII</i> • <i>Uusikaupunki rahuleping 1721.</i> • <i>Balti erikord.</i> • <i>Katariina II ja asehalduskord.</i> • Talupoegade olukord vene ajal. • Kultuur ja haridus vene ajal.
Õpilane: 1. nimetab erinevate kunstistiilide olulisemaid tunnuseid ja tunneb väliste tunnuste järgi ära erinevate kunstistiilide arhitektuurinäiteid; 2. tunneb ära ja iseloomustab <i>barokki, rokokoo stiili, klassitsismi</i> kujutavas kunstis;	Kunst, kultuur ja teadus varauusajal	• <i>Barokk, rokokoo, klassitsism</i> ja nende põhijooned. • Teadus, arhitektuur ja kunst varauusajal.

3. toob näiteid kunstnike ja nende teoste kohta; 4. analüüsib teaduse ja tehnika arengu positiivset ja negatiivset mõju ühiskonnale ja kultuurile, mõistab inimkonna valikuid seoses teaduse ja tehnika arenguga.		
Õpilane: 1. teab mõisteid <i>konstitutsioon, kongress, restauratsioon, harta</i>. 2. mõistab <i>Viini kongressi</i> kokku kutsumise ajendit pärast Napoleoni alistamist; 3. analüüsib Euroopa riikide arengut uusajal mõne riigi näitel; 4. oskab teha vahet <i>konservatismil</i> ja <i>liberalismil</i> ning nimetada nende poliitiliste vaadete jooni.	Viini kongress ja Euroopa uusajal	• <i>Konstitutsioon, kongress, restauratsioon, harta.</i> • Napoleoni alistamine ja <i>Viini kongress 1814–1815.</i> • <i>Rahu ja kord</i> Euroopas, kuningate ametisse taastamine. • <i>Louis XVIII.</i> • Viini süsteem ja kongressi otsused. • Sissejuhatus <i>konservatismi</i> ja <i>liberalismi</i>.
Õpilane: 1. mõistab, kuidas rahvastiku tõus ajendas <i>tööstusrevolutsiooni</i> ja <i>industrialiseerimist</i>; 2. analüüsib linnastumise põhjuseid ja tagajärgi 19. sajandi Euroopa ja Ameerika Ühendriikide linnade näitel; 3. toob näiteid uusaja tehnilistest leiutistest ja selgitab nende ellurakendamise	Tööstusrevolutsioon ja industrialiseerimine	• Rahvastiku tõus ja selle põhjused 19. sajandil. • Linnastumine. • Transpordi areng (raudteeliinide ja auto kasutuselevõtt, aurumasin). • Filmi ja fotograafia leiutamine, kommunikatsiooni areng. • Tööstused, vabrikud, töö automatiseerimine.

tulemusel toimunud muutusi inimeste igapäevaelus ja ühiskonnas; 4. selgitab ja toob näiteid, kuidas inimesed on erinevatel ajastutel loodusesse suhtunud; 5. analüüsib teaduse ja tehnika arengu mõju ühiskonnale, loodusele ja kultuurile, mõistab inimkonna eetilisi valikuid ja vastutust ühiskonna ees seoses teaduse ja tehnika arenguga.		• Inimkonna <i>ökoloogilise jalajälje</i> suurenemine.
Õpilane: 1. iseloomustab ja võrdleb <i>liberalismi, konservatismi, natsionalismi</i> ja <i>sotsialismi</i> etteantud kriteeriumide alusel, kujundab oma arvamuse; 2. analüüsib, mis on iseloomulik <i>konservatismile, liberalismile, sotsiaaldemokraatiale</i> ja <i>rahvusel</i> <i>tänapäeval</i> ning kuidas need on ajas muutunud.	Poliitilised õpetused	• Mis on ideoloogia? • <i>Liberalism, konservatism, sotsialism, rahvuslus, natsionalism, äärmuslus, kommunism.</i>
Õpilane: 1. seletab ja kasutab kontekstis mõisteid <i>romatism, rahvuslus, rahvusriik, monopol, rahvuslik liikumine</i>; 2. arutleb märksõnade või küsimuste toel <i>rahvusel</i>, Euroopa <i>rahvaste vabadusliikumise</i> ja 1848. aasta	Euroopa rahvaste kevad (1848. aasta revolutsioonid)	• <i>Romantism</i> ja rahvuslus. • <i>Rahvuslus</i> ja <i>rahvusriigid</i>. • Rahvusel kasv Euroopas. • Rahvusriigi loomine Saksamaa näitel.

revolutsioonide põhjuste ning tagajärgede üle. Kujundab ning oskab põhjendada oma seisukohta.		
Õpilane: 1. toob näiteid <i>kolonialismi</i> majanduslikest, poliitilistest ja eetilistest aspektidest Aafrikas, Aasias, Ameerikas, Austraalias; 2. annab hinnangu eurooplaste <i>kolonisatsioonile</i> <i>kolonistide</i>, <i>põliselanike</i> ja tänapäeva seisukohast. 3. selgitab, kuidas tootmine, tarbimine ja inimeste elatustase on seotud loodusressursside kasutamisega; 4. analüüsib <i>imperialismi</i> kujunemise seost loodusressursside hõivamisega.	Kolonialism ja imperialismi kujunemine	• Mis on <i>kolonialism</i> ja <i>imperialism</i>? • Kolonialismi ajalugu ja põhjused. • <i>Emamaa, metropol</i>. • Briti impeerium. • Kolonistide tegevus asumaadel. • Põliselanike olukord. • Koloniseerimise tulemused, tagajärjed, mõju.
Õpilane: 1. seostab Eesti omariikluse algust Euroopa rahvusliku vabadusliikumise ja Eesti ärkamisaja sündmustega; 2. toob näiteid Eestist pärit, Eestis õppinud või tegutsenud baltisaksa haritlaste tegevuse rahvusvahelisest mõjust ja rollist Eesti kujunemisel; 3. toob näiteid perekonnanimede saamislugudest;	Venemaa ja Eesti 19. sajandil ja 20. sajandi algul	• Vene impeeriumi äärealade poliitika. • <i>Rahvuslik ärkamine</i> Eestis ja selle ajendid. • Eesti <i>omariikluse</i> kujunemine. • Rahvusliku ärkamise ja omariikluse kujunemisega seotud sündmused, teosed ja isikud Eestis. • Mõisted <i>slavofiil</i>, <i>venestamine</i>, <i>baltisakslane</i>, <i>estofiil</i>. • Pärisorjuse kaotamine, nimede saamine. • <i>1905. aasta revolutsioon</i>.

4. märkab kodukoha kultuuripärandit ja teab selle kujunemislugu, mõistab, et kultuuripärandi tähendus võib ajas muutuda.		
Õpilane: 1. näitab kaardil Esimeses maailmasõjas osalenud riike ja nende liite; 2. teab Esimese maailmasõja põhjusi, tagajärgi ja tähtsamaid isikuid; 3. analüüsib Esimese maailmasõja põhjusi ning sõdivate poolte taotlusi ning tagajärgi ja mõju maailma edasisele arengule; 4. selgitab, milline oli Eesti iseseisvumise teekond.	Esimene maailmasõda. Eesti iseseisvumine	• Uue jõudude vahekorra kujunemine Euroopas. • Esimese maailmasõja ajendid, käik, tagajärjed ja võtmeisikud. • Peamised Esimeses maailmasõjast osa võtnud riigid; <i>Antant, kolmikliit, keskriigid.</i> • Maailmasõja mõju Eestile. • Eesti iseseisvumine: autonoomiast Vabadussõjani.
Õpilane: 1. toob näiteid 19. sajandi ja 20. sajandi alguse teaduse, tehnika, arhitektuuri, kujutava kunsti, moepildi, kirjanduse, muusika jms kohta.	Teadus, tehnika ja kultuur 19. sajandil ja 20. sajandi algul	• <i>rahvaarvu kasv, kadakasakslasid, vabrikutootmine, tähtsamad tööstuslinnad.</i>

9. KLASS		
Ainemaht: 70 tundi		
ÕPITULEMUSED	TEEMA	ÕPPESISU
Õpilane:	Esimese maailmasõja tagajärjed	• Esimese maailmasõja lõpp, <i>Compiègne'i vaherahu</i>, tagajärjed.

1. teab, millised olid Esimese maailmasõja tagajärjed; 2. teab, kuidas muutus Euroopa poliitiline kaart; 3. selgitab Esimese maailmasõja järgset rolli Rahvasteliidul; 4. selgitab näidete toel Euroopa suurriikide ja Ameerika Ühendriikide tähtsust lähiajaloos; 5. toob allikate põhjal esile Esimese maailmasõja ja ajalooliste sündmuste põhjuse-tagajärje seoseid.		• <i>Pariisi rahukonverents.</i> • <i>Versailles' süsteemi</i> loomine ning sellega seonduvad isikud. • <i>David Lloyd, George Woodrow Wilson, Georges Clemenceau.</i> • Euroopa poliitiline kaart pärast Esimest maailmasõda. • <i>Rahvasteliit, reparatsioonid</i> • <i>Reparatsioonid kaotaja riikidele.</i>
Õpilane: 1. teab Eesti Vabadussõja toimumise aega, põhjuseid, kulgu ja tagajärge; 2. analüüsib Eesti omariikluse kujunemist ja arengut Euroopa sündmuste kontekstis; 3. teab, kes olid <i>Jaan Poska, Johan Laidoner</i> ja <i>Julius Kuperjanov</i>, selgitab nende tähtsust; 4. teab ja selgitab Vabadussõja rolli Eesti iseseisvuse kindlustamisel; 5. teab mõnda <i>Tartu rahuga</i> sätestatud tingimust; 6. kasutab ajalookaarti sõja sündmuste selgitamisel.	Eesti Vabadussõda	• Vabadussõja toimumise aeg, põhjused, kulgu ja tagajärjed. • <i>Saksa okupatsioon, Võnnu lahing, Landeswehri sõda.</i> • <i>Julius Kuperjanov, Johan Laidoner, Johan Pitka.</i> • Eesti edu põhjused (<i>välisriikide abi, soomusrongid, noored vabatahtlikud</i>). • <i>Tartu rahu 2.02.1920, Jaan Poska.</i>

Õpilane: 1. teab demokraatiale iseloomulikke jooni ja toob näiteid demokraatia arengust antiikajast tänapäevani; 2. iseloomustab mõne nüüdisaja riigi näitel demokraatlikku ühiskonda; 3. saab aru, mis on <i>diktatuur</i> ja teab erinevaid diktatuuri tüüpe; 4. teab ja oskab iseloomustada poliitilisi ideoloogiaid; 5. kujundab oma poliitilise eelistuse ja oskab oma valikut põhjendada; 6. teab peamiseid diktatuurseid riike 1920.–1930. aastatel, oskab neid võrrelda ning mõistab nende tekkepõhjuseid.	Demokraatia ja diktatuurid 1920.–1930. aastatel	• <i>Demokraatia</i> ja <i>diktatuuri</i> mõisted ja nende võrdlus. • Demokraatlike riikide võim ja sõjavõit. • Majanduskriis. • <i>Totalitaarne</i> ja <i>autoritaarne diktatuur</i>. • Esimesed diktatuurid. • Poliitilised ideoloogiad. Itaalia • <i>Fašism</i> • <i>Benito Mussolini, duce</i> • <i>Mustsärklased</i> • <i>Võitlusliit</i> Saksamaa • <i>Weimari Vabariik</i> • <i>natsionaalsotsialism</i> • <i>Natsionaalsotsialistlik Töölispartei</i> • <i>Adolf Hitler</i> • <i>Pruunsärklased</i> • <i>SS, GESTAPO</i> • <i>Wehrmacht</i> Venemaa • <i>1917 veebruarirevolutsioon</i> • <i>Ajutine Valitsus</i> • <i>1917 oktoobripööre</i> • <i>kommunism</i> • <i>Vladimir Iljitš Lenin, Jossif Stalin</i> • <i>Kommunistlik Partei</i> • <i>Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liit</i>
--	--	---

Õpilane: 1. toob näiteid ühiskonna ümberkorraldamise võimalustest reformide teel ja analüüsib nende mõju; 2. nimetab mõjukaid ühiskonnaelu tegelasi ja oskab tuua näiteid nende tegevusest; 3. kirjeldab ning võrdleb Eesti Vabariigi arengut <i>demokraatliku parlamentarismi</i> aastail ja <i>vaikival ajastul</i>.	Demokraatlik ja autoritaarne Eesti	• <i>Punaarmee</i> • Eesti Vabariigi riigielu korraldamine, <i>maareform</i>. • <i>Jaan Tõnisson ja Konstantin Päts</i>. • <i>Asutav Kogu, Riigikogu, valitsus</i>. • <i>Eesti I, II ja III põhiseadus</i> • 1924. aasta riigipöörde katse. • <i>Vapsid</i>. • 1934. aasta riigipööre ja <i>autoritaarne Eesti, vaikiv ajastu</i>. • Presidendi ameti loomine.
Õpilane: 1. mõistab, kuidas mõjub sõjapidamine majandusele; 2. analüüsib teaduse ja tehnika arengu mõju ühiskonnale ja loodusele; 3. teab, mis olid suure majanduskriisi põhjused ja tagajärjed; 4. kirjeldab ja võrdleb maailma ning Eesti majandusolusid kahe maailmasõja vahel.	Majandus maailmas ja Eestis kahe maailmasõja vahel	• Esimese maailmasõja mõjutused Euroopa ja Eesti majandusele. • Majanduse ülesehitamine ja kiire tehnoloogia areng, <i>konveiermeetod</i>. • <i>Inflatsioon</i> ja majandusraskused Saksamaal pärast Esimest maailmasõda. • Suurtööstuse arendamine Venemaal, <i>industrialiseerimine, kolhoosid, plaanimajandus</i>. • USA <i>majandusbuum</i>, laenude väljaandmine. • <i>Börsikrahh</i> ja ülemaailmne <i>majanduskriis, suur depressioon</i>. • Ülemaailmse majanduskriisi mõju iseseisvunud Eestile. • <i>New Deal</i> ja <i>Franklin Delano Roosevelt</i>.

Õpilane: 1. analüüsib teaduse ja tehnika arengu mõju ühiskonnale ja kultuurile; 2. märkab Eesti ja maailma kultuuri seoseid ja vastastikust mõju; 3. kirjeldab kultuuri arengut ja eluolu Eesti Vabariigis ning maailmas; 4. nimetab uusi kultuurinähtusi ja tähtsamaid kultuurisaavutusi; 5. nimetab mõnda kultuuritegelast maailmas ja Eestis ning selgitab tema olulisust kultuuriloos.	Kultuur kahe maailmasõja vahel maailmas ja Eestis	• Esimese maailmasõja mõju edasisele kultuuri kujunemisele. • Uued valdkonnad kultuuris ja saavutused teaduses (tehnika, kino, film, kirjandus, teater, muusika jne). • <i>Kadunud sugupõlv, džässmuusika, flappers, art déco, Ernest Hemingway.</i> • <i>Siuru (Henrik Visnapuu, August Gailit, Marie Under, Friedebert Tuglas, Artur Adson), Kunstikool Pallas, Kristjan Palusalu, Eesti Teaduste Akadeemia, Eesti Kultuurkapital.</i>
Õpilane: 1. teab, milline oli rahvusvaheline olukord Teise maailmasõja eel; 2. kirjeldab sündmuseid, mis viisid Teise maailmasõjani.	Rahvusvaheline olukord Teise maailmasõja eel	• Majanduslik olukord maailmas enne Teist maailmasõda. • <i>Mandžuuria ja Etioopia kriis.</i> • <i>Hispaania kodusõda, Franco diktatuur.</i> • <i>USA isolatsioonipoliitika.</i> • <i>Austria anšluss.</i>
Õpilane: 1. teab, millal algas ja lõppes Teine maailmasõda; 2. toob esile Teise maailmasõja puhkemise põhjused, tagajärjed; 3. seletab mõisteid <i>MRP, holokaust, ÜRO</i>; 4. kirjeldab ajalookaardile tuginedes Teise maailmasõja sõjategevuse kulgu;	Teine maailmasõda	• <i>Müncheni kokkulepe 29.09. 1938, Tšehhoslovakkia vallutamine Saksamaa poolt</i> • <i>23.08.1939 Molotov-Ribbentropi pakt, salaprotokoll.</i> • <i>Kallaletung Poolale Saksamaa ja Venemaa poolt.</i> • <i>Sõjategevus ida- ja läänerindel, teise rinde avamine (Normandia dessant),</i>

5. analüüsib ja hindab inimõiguste rikkumise põhjuseid ajaloolises kontekstis; 6. oskab allikate põhjal näha ajaloosündmuste põhjuse-tagajärje seoseid.		• <i>Talvesõda.</i> • <i>Pearl Harbor</i>, Jaapani-USA sõda. • Tuumarelvaleiutamine ja kasutamine. • <i>Hitleri-vastane koalitsioon.</i> • <i>1941 Atlandi harta.</i> • <i>Stalingradi lahing.</i> • <i>1945 Jalta konverents (Stalin, Churchill, Roosevelt)</i> • ÜRO • Inimsusevastased kuriteod (<i>holokaust, genotsiid</i>) • <i>Potsdami sõjakonverents 1945 (sõjakohus)</i>
Õpilane: 1. teab, millal algas sõjategevus Eestis ja kaua kestis; 2. selgitab <i>MRP</i> ja <i>baaside lepingu</i> tähtsust; 3. selgitab Eesti iseseisvuse kaotamise põhjuseid, tagajärge, sündmuste käiku ja seoseid tänapäevaga; 4. selgitab mõisteid <i>MRP</i>, <i>küüditamine</i>, <i>baaside leping</i>, <i>okupatsioon</i>; 5. analüüsib eestlaste valikuid Teises maailmasõjas.	Eesti Teises maailmasõjas	• Sõjategevuse algus, kulg ja lõpp Eestis Teise maailmasõja ajal. • Okupeerimise algus: <i>Baaside leping, baaside ajastu, annekteerimine.</i> • <i>Sundmobilisatsioonid, Eesti Leegion, Eesti Laskurkorpus.</i> • <i>Küüditamine.</i> • <i>Nõukogude okupatsioon,</i> • <i>Saksa okupatsioon</i> • <i>Otto Trefi valitsus.</i> • <i>Sinimägede lahingud.</i> • Omariikluse kaotus, <i>suur põgenemine.</i>

Õpilane: 1. mõistab, <i>külma sõja</i> mõistet; 2. iseloomustab külma sõja kujunemist ja olemust, teab selle avaldumise vorme; 3. seletab ja kasutab kontekstis mõisteid <i>külm sõda, kriisikolle, raudne eesriie</i>. 4. selgitab näidete toel Euroopa suurriikide ja Ameerika Ühendriikide tähtsust lähiajaloos.	Külm sõda	• Külma sõja iseloomustus: relvadeta majanduslik, ideoloogiline ja poliitiline sõda. • Vastasseis USA ja Venemaa vahel, <i>võidurelvastumine</i>. • Ida- ja Lääne-Saksamaa, <i>Berliini blokaad, Berliini müür, raudne eesriie</i>. • Euroopa taastamise kava, <i>Marshalli plaan</i>, kommunismi vähendamine Euroopas, <i>Trumani doktriin</i>. • Vastasseisud mujal maailmas ja kriisikolled (<i>Korea sõda, Kuuba raketikriis, Vietnami sõda</i>).
Õpilane: 1. kirjeldab tööstusriikide arengut USA ja Saksamaa Liitvabariigi näitel; 2. teab, kes olid ja mida tegid <i>Martin Luther King, Margaret Thatcher ja Ronald Reagan</i>; 3. iseloomustab erinevaid sotsiaalseid liikumisi ja oskab tuua neist näiteid; 4. kirjeldab Saksamaa poliitilist olukorda.	Demokraatlik maailm pärast Teist maailmasõda	• Demokraatliku riigikorra taastamine erinevates riikides. • Erinevad parteid, õiguste laienemine, <i>ametiühingud</i>. • <i>NATO, Euroopa Liit</i>. • <i>Saksa Liitvabariik, Saksa Demokraatlik Vabariik</i>, Saksa majandusime. • <i>Heaoluühiskond</i>, ületarbimine. • Mustanahaliste ja naiste õigused. • Noorteliikumised, hipide liikumine, <i>globaliseerumine</i>. • Võtmeisikud (<i>Margaret Thatcher, Ronald Reagan, Martin L. King, Elisabeth II, Indira Ghandi, John F. Kennedy, Richard Nixon, Mahatma Gandhi</i> jt)

Õpilane: 1. toob esile kommunistlikule ühiskonnale iseloomulikke jooni; 2. nimetab NSVL liidreid ning iseloomustab nende võimuperioodi; 3. selgitab näidete abil, kuidas muutused maailmas on mõjutanud Eesti ajalugu; 4. kirjeldab Nõukogude aega Eestis (poliitika, majandus); 5. kirjeldab nõukogude võimu mõju Eesti ajaloole pärast Teist maailmasõda.	Kommunistlikud riigid ja Eesti NSV	• 1980 majanduskriis ja <i>reaganoomika</i>. • NSV Liit. • Kommunistlikule ühiskonnale iseloomulikud jooned (võimu koondumine, vastandumine läänele, <i>propaganda</i> jne). • <i>Stalinism, sula, stagnatsioon</i>. • Kommunistliku partei liidrid (<i>Nikita Hruštšov, Leonid Brežnev, Juri Andropov, Konstantin Tšernenko, Mihhail Gorbatšov</i>) • <i>Metsavendlus</i>. • <i>Kollektiviseerimine, kolhoosid, massirepressioonid, küüditamine, dissidentlus</i>. • Võtmeisikud (<i>Johannes Käbin, Karl Vaino, Vaino Väljas</i>)
Õpilane: 1. iseloomustab kultuuri ja eluolu muutumist 20. sajandi II poolel; 2. teab mõnda maailma ja Eesti tuntud kultuuritegelast; 3. märkab kodukoha kultuuripärandit ja teab selle kujunemislugu, mõistab, et kultuuripärandi tähendus võib ajas muutuda.	Kultuur ja eluolu 20. sajandi teises pooles maailmas ja Eesti NSV-s	• Teaduse ja tehnika areng. • Aatomiuuringud. • Infotehnoloogia, massikultuur. • Naine ja ühiskondlik elu. • <i>Aretha Franklin, Rolling Stones, Elvis Presley, Marilyn Monroe, Andy Warhol, the Beatles, Queen</i> jt. • <i>Oktoobrilapsed, pioneerid, kommunistlikud noored</i>. • ESTO-päevad.

		• <i>Gustav Ernesaks, Veljo Tormis, Viivi Luik, Paul Eerik Rummo, Jaan Kaplinski, Arvo Pärt, Eve Kivi, Lia Laats, Ervin Abel jt.</i> • Ajalooline mälu ja mäluasutused kodukohas.
Õpilane: 1. teab Eesti taasiseseisvumise eeldusi; 2. seletab ja kasutab kontekstis mõisteid <i>perestroika, glasnost, Balti kett, laulev revolutsioon</i>; 3. kirjeldab Eesti iseseisvuse taastamist ja Eesti Vabariigi arengut; 4. nimetab võtmeisikuid Eesti iseseisvuse taastamise protsessis.	Eesti iseseisvuse taastamine	• Eesti taasiseseisvumise eeldused ja Nõukogude Liidu lagunemine. • <i>Perestroika, glasnost.</i> • 1987 <i>fosforiidivastane võitlus ja Hirvepark.</i> • <i>Laulev revolutsioon, öölaulupeod, Rahvarinne, Eestimaa laul.</i> • 1988 <i>suveräänsusdeklaratsioon.</i> • <i>1989 Balti kett.</i> • Eesti esinduskogu, Eesti Kongress. • 1990 NSVL vastupanu Balti riikides. • 1991 <i>Moskva riigipöördekatse.</i> • 20.08.1991 <i>Eesti taasiseseisvumispäev.</i> • Võtmeisikud (<i>Lennart Meri, Mart Laar, Edgar Savisaar Marju Lauristin, Lagle Parek, Mihhail Gorbatšov, Boris Jeltsin</i>).
Õpilane: 1. toob esile kommunistliku süsteemi kokkuvarisemise põhjused ja tagajärjed; 2. teab ja näitab muutusi maailma poliitilisel kaardil 1990. aastatel;	Maailm 1990. aastatest alates	• NSVL lagunemine. • Saksamaa taasühinemine, Berliini müüri lagunemine. • Rahu ja konfliktide lahendamine.

3. iseloomustab nüüdisaja demokraatlikku ühiskonda mõne riigi näitel; 4. selgitab, kuidas tootmine, tarbimine ja inimeste elatustase on seotud loodusressursside kasutamisega; 5. märkab Eesti ja maailma kultuuri seoseid ja omavahelist mõju; 6. analüüsib kriitiliselt mineviku tõlgendusi ja nende mõju iseenda ning kogukonna olevikule ja tulevikule.		• Energiamaajandus, <i>globaalprobleemid</i> (nt <i>epideemiad, demograafiline olukord, kliimaküsimused, terrorism</i>).
--	--	--